

עפ"ת 21406/09/16 - ש ט ג נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
עפ"ת 21406-09-16 ג(עציר) נ' מדינת ישראל
לפני כבוד השופטת נאוה בכור
המערערת
ש ט ג (עציר)
נגד
המשיבה
מדינת ישראל

נוכחים:

ב"כ המערערת: עו"ד יפים וקסלר

ב"כ המשיבה: עו"ד שקד עזרא - ליבו

המערערת הובאה באמצעות שב"ס

[פרוטוקול הושמט]

פסק דין

1. בפניי ערעור על גזר דינו של בית המשפט לתעבורה בפתח תקווה (סגנית נשיא- כב' הש' אוסטפלד נאוי) בפל"א 192-01-16, מיום 22.6.16, במסגרתו הושטו על המערערת 12 חודשי מאסר בפועל בנוסף להפעלת עונש מאסר מותנה בן 10 חודשים מתיק פ"ת 8431-03-15 באופן מצטבר- וסך הכל 22 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה בן 12 חודשים לתקופה של 3 שנים, שלא תעבור על עבירות נהיגה בפסילה או נהיגה ללא רישיון תקף למעלה מ-12 חודשים, פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 10 שנים במצטבר לכל פסילה אחרת בעניינה, והתחייבות ע"ס 10,000 ₪.

2. המערערת הורשעה בעבירות של נהיגה בזמן פסילה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה [נוסח חדש], תשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"); ותוקף רישיון נהיגה שפקע ועברו למעלה מ-6 חודשים מיום פקיעת תוקפו לפי סעיף 10(א) לפקודה; ונהיגה ללא פוליסת ביטוח בת תוקף לפי סעיף 2(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי, התש"ל-1970.

לפי המפורט בכתב האישום, ביום **1.1.16** נהגה המערערת ברכב פרטי ברחובות, למרות שביום **8.7.15**

נפסלה בנוכחותה מלנהוג לתקופה של 4 שנים בפ"ת 8431-03-15, כל זאת ללא רישיון נהיגה בתוקף, מקום בו פקע ביום **14.7.05**, וללא פוליסת ביטוח בת תוקף.

3. מטעוני המערערת בערעור עולה כי העונש שהושת עליה חמור יתר על המידה ואין בו הלימה לנסיבותיה האישיות של המערערת ולמצבה הנפשי בעת ביצוע העבירה, כמו גם השלכות תקופת מאסר הממושכת על המערערת.

המערערת בת 40, המוכרת מזה שנים רבות למערכת הפסיכיאטרית מאובחנת כלוקה בסכיזופרניה ובעלת הפרעות אישיות גבוליות. בשנת 2005 אושפזה במצב פסיכוטי לראשונה בחייה ולאחר מכן במשך העשור האחרון אושפזה מספר רב של פעמים בצווי אשפוז כפויים. בשנים האחרונות הופסקו מספר הליכים שנפתחו נגדה, בעבירות זהות לעבירות בהן הורשעה דנן, בשל מצבה הנפשי והעובדה שנמצאה לא כשירה לעמוד לדין.

במסגרת הליך המעצר הופנתה המערערת להסתכלות ומתעודת חדר המיון בעניינה מיום **4.1.16** עולה כי בבדיקתה עלה ספק מהותי לגבי האפשרות כי מדובר מצב פסיכוטי פעיל כרגע ולא ניתן לשלול סימולציה של סימנים וסימפטומים והומלץ לשקול העמקת הבדיקה בצו הסתכלות.

ביום **6.1.16** המליץ ד"ר לבן הפסיכיאטרית המחוזית, על הערכה פסיכיאטרית בתנאי אשפוז בגלל מורכבות המקרה.

בחוות דעת הפסיכיאטרית של ד"ר קונס מיום **10.1.16** שהוגשה בהליך המעצר עולה כי במהלך האשפוז לא נצפה מצב פסיכוטי פעיל וכי לא נמצא קשר סיבתי בין הפסיכוזה לבין העבירה שביצעה המערערת ולכן אחראית וכשירה לעמוד לדין.

חוות הדעת אף הוגשה במסגרת ההליך העיקרי אולם בימ"ש קמא לא התייחס אליה כלל בגזר דינו.

גם התסקיר בעניינה של המערערת מעלה נסיבות חייה הקשות והקושי שלה להכיר בנזקקות טיפוליות, כשהשירות התרשם ממודעות דלה ומרמת תובנה מצומצמת הנובעת מהקושי להכיר במחלתה ובצורך טיפולי.

טעה בימ"ש קמא משנתן משקל רב בגזר דינו למסוכנות הנפשית הנשקפת מהמערערת ולא התייחס כלל לעובדה כי העבירה בוצעה תוך קרבה לסייג לאחריות פלילית נוכח מצבה הנפשי כפי שתואר בחוות דעתו של הפסיכיאטר המחוזי.

כמו כן טעה בימ"ש קמא בכך שהפעיל את עונש המאסר המותנה בעניינה בן 10 חודשים במצטבר לעונש

מאסר בן 12 חודשים בתיק זה מבלי לחפוף למצער חלק ממנו.

בנסיבות אלה קבע בימ"ש קמא מתחם ענישה מחמיר החורג ממדיניות הענישה הנוהגת של 7-20 חודשי מאסר בפועל בגין עבירה של נהיגה בזמן פסילה.

מדיניות הענישה הנוהגת מעלה כי בנסיבות כאלה וחמורות יותר- הטילו בתי המשפט עונשים קלים מזה שהושת על המערערת.

בימ"ש קמא קבע כי הרף התחתון של המתחם הינו מאסר בפועל בעוד שהענישה הנוהגת מעלה כי העונשים שהושתו ברף התחתון אינם מאסרים בפועל.

בקביעת המתחם הראוי נסמך בימ"ש קמא על שתי החלטות ברע"פ 1211/12 אברהם ישראלי נגד מ"י ורע"פ 8013/13 אמיר מסעוד נגד מ"י-אשר אין בהן דיון ממצה באשר למדיניות הענישה ולא באשר למתחמי ענישה בעבירות אלה.

על המתחם הראוי לנהיגה בזמן פסילה ניתן ללמוד מרע"פ 6115/06 אבו לבן נגד מ"י- בו נקבע ע"י הרכב שופטים כי אין הכרח להשית מאסר בפועל בגינה וכי הרף התחתון עשוי להחיל מאסר בעבודות שירות.

כך, בפל"א 9262-12-15 ניתן גז"ד ביום 30.3.16 במקרה דומה בחומרתו ונקבע מתחם ענישה בנהיגה בזמן פסילה וללא רישיון נהיגה תקף ממע"ת עד מאסר של 12 חודשים וכך נקבע גם בעפ"ת 59810-07-12 דרור אביטל נגד מ"י; עפ"ת 56560-05-16 מ"י נגד בן יוסף ועפ"ת 18357-04-15 אזברגה נגד מ"י- בו נדחה ערעור המדינה על קולת העונש של 11 חודשים שהושת על הנאשם שם תוך חפיפה מלאה של שלושה מאסרים מותנים בני 24 חודשים בסך הכל.

כמו כן בימ"ש קמא לא שקל לקולא את הקרבה שבעבירה לסייג לאחריות פלילית לפי סעיפים 40ט(א), (6), (7) ו-(9) לחוק העונשין, ולא לקח בחשבון את מצבה הנפשי.

בהתאם לסעיפים הנ"ל על בימ"ש להתחשב לקולא ביכולת הנאשם להבין את אשר הוא עושה את הפסול במעשיו והמשמעות שלהם, יכולתו להימנע מעשיית המעשה, והקרבה לסייג פלילי,

ככל שסבר בימ"ש כי הן מפחיתות מחומרת המעשה ואשמתו של הנאשם.

בימ"ש קמא לא התייחס כלל לטענות בדבר תובנה לקויה של המערערת למשמעות מעשיה, והגם שנמצאה כשירה לעמוד לדין- אין מדובר בסוגיה בינארית וייתכנו מקרי ביניים בהם יש קרבה לסייג הגם שלא חוסים תחת הסייג עצמו.

כדי להביא בחשבון את מצבו הנפשי של נאשם לצורך הקלה בעונש אין צורך בברור האם חולה במחלת נפש אלא די שייקבע כי הנאשם סובל מהפרעה נפשית משמעותית (ע"פ 4312/11 פלוני נגד מ"י).

במקרה דנן אין חולק כי המערערת סובלת ממחלת נפש במובנה המשפטי והמפרעה נפשית משמעותית.

יתרה מכך -טעה בימ"ש קמא כששקל את מצבה הנפשי של המערערת לחומרא בעניינה וקבע כי "חלק ממסוכנותה של הנאשמת נובע ממצבה הנפשי" (עמ' 29 לגז"ד ש' 16-17).

כמו כן קבע בימ"ש קמא כי לא ידון אותה במידת הרחמים נוכח סירובה לקבל טיפול, חרף העובדה כי סירוב זה נובע ממצבה הנפשי ולא מהחלטה מושכלת של אדם בעל תובנה.

לאורך כל ההליך פנתה המערערת לבימ"ש קמא תוך שהיא ממררת בבכי את הקושי שחוותה במעצר ואף שירות המבחן התרשם כי שרויה במצב נפשי קשה, נסערת בוכה ומוצפת רגשית על רקע תנאי המעצר.

על כן, היה מקום לתת משקל לקושי המוגבר שתחוה המערערת בעת ריצוי מאסר בפועל בשל מאפייניה האישיותיים ומצבה הנפשי- לא כל שכן מקום בו הפעיל בימ"ש את כל המע"ת במצטבר לעונש דנן באופן בלתי מידתי, מבלי להורות על הפעלתו בחופף לפחות באופן חלקי.

עוד טעה בימ"ש קמא בכך שלא נתן כל משקל למחדליהם החמורים של הרשויות בטיפול במערערת כשניתן היה לאיין מסוכנותה בטיפול מתאים- כאשר חרף צווי בימ"ש המורים על טיפול מרפאתי כפוי - לא עשו דבר, ולמרות תחנוני המשפחה למערכת בריאות הנפשי לטפל בה והתריעו על הסכנה- קולם לא נשמע.

טעה בימ"ש קמא משהשית לצד מאסר ארוך ומשמעותי ומע"ת משמעותי- אף התחייבות גבוה בסך 10,000 ₪.

4. מתשובת המשיבה לערעור עולה כי המערערת הורשתה לנהיגה בשנת 1995 ומאז צברה 38 הרשעות קודמות, ביניהן 4 עבירות של נהיגה בזמן פסילה, 8 עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף ו-6 עבירות של נהיגה כשרישיון הרכב לא תקף ועבירות נוספות, גם עבירה ישנה של גרימת תאונת דרכים.

נגד המערערת תלוי ועומד מאסר על תנאי בר הפעלה של 10 חודשים שנגזר עליה בתיק קודם כשבמסגרתו בית המשפט ריחם עליה, נתן לה הזדמנות נוכח דבריה, וגזר עליה רק 7 חודשי מאסר בפועל ומאסר מותנה.

לחובתה גם הרשעות בפלילים משנת 2014 ו-2013, בעבירות רכוש, החזקת נכס חשוד כגנוב.

שירות המבחן בחן את עניינה והתרשם שמדובר במערערת בעלת אורח חיים לא יציב, מורכב, עם היעדר סדר יום מוגדר, היעדר מסגרת, קשיים רגשיים ותפקודיים, התנהגות עוברת חוק, קושי בהצבת גבולות וריסון בתחום התעבורה והפלילי, כשהיא מרוכזת בצרכים הקונקרטיים שלה, עם יכולת ירודה בשיקול דעת.

המערערת מוכרת למערכת הפסיכיאטרית, מסרבת להכיר במצבה הנפשי, מסרבת לשתף פעולה, לא מעוניינת לקבל טיפול, ובמצבה הנוכחי מסכנת את הציבור.

שירות המבחן התרשם שהסיכויים שלה להשתלב בטיפול ממושך בהוסטל לבריאות הנפש הוא נמוך, ואף ניסו לכנס ועדת סל שיקום בשביל לטפל בה - אבל היא לא שיתפה פעולה.

שירות המבחן ששקל את כל השיקולים וראה באופן ישיר את המערערת, את מצוקתה, את רמת התובנה שלה, את הקושי להכיר בבעיות, את חוסר שיתוף הפעולה ואת הרצידיביזם, המליץ על ענישה ברורה וקונקרטי שתציב גבולות ברורים.

בנסיבות אלה, 61 ימים, חודשיים בלבד לאחר שהסתיימו ימי המאסר של המערערת מתיק קודם- היא נתפסה נוהגת שוב.

היא טענה טענות סותרות בבימ"ש קמא, כשמחד טענה שהודיעו לה שאבא שלה נפטר, ומאידך- שהיה לה טיפול רפואי.

סעיף 40 (א) (1) לפקודת התעבורה קובע שאדם המורשע בעבירה כזו בה הורשעה 3 פעמים בעשר השנים האחרונות - יהיה פסול לקבל רישיון נהיגה לתקופה שלא תפחת מ-10 שנים, והתביעה ביקשה לפסול את רישיון הנהיגה שלה לצמיתות או לפחות ל-15 שנה.

בית המשפט איזן את העונש, והשית עליה פסילה ל- 10 שנים בלבד.

גם אם ברטוריקה של בית משפט קמא לא הייתה התייחסות ספציפית לסעיף 40 (ט) לחוק העונשין ולקרבה לסייג הפלילי, הרי שהלכה למעשה קבע בית משפט בצורה ברורה כי נלקחו בין השיקולים לקולא גם המצב הנפשי של הנאשמת.

גם אמה ואחותה מתריעות על כך שבמשך שנים מנסים לתת לה טיפול - ללא הצלחה.

ברגע שהמערערת מחוץ לכלא ולא מטופלת, היא לוקחת את הרכב, נוהגת ומסכנת את הציבור. אף אחד לא מעניש אותה על מצבה הנפשי, אבל לא ניתן להקל עמה בגלל מצבה זה.

בערעור יש לשאול אם נפל פגם, ובנסיבות אלה- לא נפל פגם, כי מתחם הענישה הוא בין 7 ל-20 חודשים, עונשה הושת ברף התחתון, בניגוד לעמדת המאשימה שביקשה את הרף העליון, וכן נערך האיזון המבוקש.

בצדק שקל בית המשפט לחומרא את עברה התעבורתי, את מסוכנותה, את הצורך בענישה ברורה וקונקרטי, כיוון שאין קביעה שהיא לא כשירה, לא ניתן להפעיל את סעיף 15 (א) לחוק טיפול בחולי נפש, ומאידך- לא היה מצדה רצון לשיתוף פעולה.

5. דין ומסקנות

לאחר שנדרשתי למכלול השיקולים בתיק, ולטיעוני הצדדים, מצאתי כי דין הערעור להתקבל בחלקו.

אין חולק כי מדובר בנסיבות מורכבות, בהן מחד גיסא- ניצבת מערערת הלוקה בנפשה, אולם מסרבת להכיר

במצבה ולקבל טיפול הולם, בהיותה כשירה לעמוד לדין חוזרת לפתחו של בית המשפט פעם אחר פעם, ומאידך - שבה ומסכנת את הציבור וקהל המשתמשים בדרך בהתנהגות פורעת חוק בכבישי הארץ.

שומה על בית המשפט כי בבואו לגזור דינו של נאשם ישווה לנגד עיניו את מכלול שיקולי הענישה הצריכים לעניין, תוך מתן משקל הולם לכל אחד משיקולים אלה, ותוך מתן העדפה ברורה לאינטרסים הגוברים בכל מקרה בהתאם לנסיבותיו.

בחנית גזר דינו של בימ"ש קמא בהקשר זה, מעלה כי שקל את מכלול השיקולים הנ"ל, ואיזן אותם באופן ראוי, מקום בו קבע כי יש להעדיף את האינטרס הציבורי שבשמירה על שלום הציבור והגנה על חייו על פני נסיבותיה האישיות של המערערת.

דברים אלה מקבלים משנה תוקף מקום בו עסקין במערערת המסרבת בעקשנות להכיר במצבה הנפשי, כמו גם בצורך לקבל טיפול - באופן שהופך אותה בהכרח להיות בבחינת "שור מועד".

די בעיון בעברה התעבורתי, ממנו עולה כי למן קבלת רישיון הנהיגה בשנת 1995 - צברה המערערת לחובת 38 הרשעות קודמות ובכלל זה עבירות נהיגה בזמן פסילה, נהיגה ללא רישיון, ובכלל זה - גרימת תאונת דרכים.

יתרה מכך, בתיק דנן נתפסה המערערת כשהיא נוהגת אך חודשיים לאחר שסיימה לרצות 7 חודשי מאסר בפועל בתיק קודם בו הורשעה בעבירות דומות.

למערערת אף עבר פלילי בעבירות רכוש משנת 2015.

מידת הרחמים חיונית ונודעה לה חשיבות רבה אף במקורות היהודיים. לעניין מטרת הענישה והצדקתה, קובע הרמב"ם דברים עקרוניים הנוגעים למידת הרחמים -

"לפי שאם לא ייענש המזיק, לא יסתלקו הנזקים כלל, ולא יירתע כל מי שזומם להרע. ולא כקלות דעת מי שדמה כי זניחת העונשין רחמים על בני אדם, אלא היא עצם האכזריות עליהם והפסד סדר המדינה. אלא הרחמים מה שצווה בו יתעלה: "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך"

(רמב"ם, מורה נבוכים, חלק ג, לה)

ללמדנו כי מידת הרחמים מוצאת לא אחת ביטוי במיצוי הדין דווקא, שאלמלא כן - יש בכך משום אכזריות כלפי הציבור.

בהקשר זה מפורסמת היא גישה דומה המובאת במדרש היהודי לפיה -

"אמר רבי אלעזר, כל שנעשה רחמן על האכזרים, לסוף נעשה אכזר על הרחמנים".

(מדרש תנחומא, מצורע, סימן א)

בע"פ 3031/98 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, מיום 14.7.98) התייחס לכך כב' הש' אנגלרד, תוך התייחסות לעמדת הרמב"ם במקום אחר כדלקמן-

**"מן הראוי לזכור כי בהטלת עונשים, אין השופטים אמורים לתת פורקן לרגשות אישיים של נקמה או של רחמים. על השופט לתת ביטוי למידות המשפט ללא היפעלות אישית. כפי שהרמב"ם כותב במורה נבוכים (חלק א, פרק נד, בתרגום י' קאפח) על התפקיד החברתי הכללי של המנהיג (שהוא גם שופט):
"ויהיה פעמים למקצת בני אדם רחום וחנן ולא מתוך סתם רגישות וחמלה אלא כפי הראוי ויהיה פעמים למקצת בני אדם נטר ונוקם ובעל חמה כפי הראוי להם ולא מתוך סתם כעס ... אלא כפי שיראה לו שהוא חייב, ותהיה מגמתו להפיק מה שיש באותה הפעולה מן התועלת הגדולה לבני אדם רבים."**

דברים אלה, יפים אף לענייננו.

הגם שהמערערת אינה בבחינת "אכזרית", שכן מצבה הנפשי הלקוי מקשה עליה במידה רבה, הרי שמעשיה ותוצאותיהם, העלולים להיות הרי אסון-הינם בבחינת "אכזרים", לא כל שכן מקום בו במהלך השנים- ממשיכה להתכחש למצבה הנפשי, ולסרב לקבל טיפול רפואי חרף הסתבכותה החוזרת ונשנית.

התנגדות זו חזרה ומצאה ביטוי אף בפני שירות המבחן בתיק זה- בפניו ביטאה התנגדות להשתלב במסגרת טיפולית מוסדית כגון הוסטל לבריאות הנפש.

לא בכדי התייחסה הפסיקה לנהיגה ללא רישיון וללא ביטוח ככזו **"אשר משולה לאחיזה בנשק מסוכן ללא הכשרה"** (עפ"ת (ב"ש) 38367-02-12 סלמאן אבו חאמד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, מיום 8.4.13); תת"ע (ק"ג) 2311-08-11 מדינת ישראל נ' סלמאן אבו חאמד (פורסם בנבו, מיום 9.2.12)), לא כל שכן מקום בו אף נהגה המערערת בזמן פסילה.

וכפי שקבע כב' הש' רובינשטיין ברע"פ 2221/11 שאול הראל נגד מדינת ישראל (פורסם בנבו, מיום 24.3.2011)-

"עבריו תעבורה סדרתי עלול להיות בגדר 'פצצה מתקתקת' לבאי הדרך, שאין לדעת אימתי תתפוצץ ומה מידת הנזק שיגרם כתוצאה מכך... נהיגה בזמן פסילה אינה סטירת לחי לחוק בלבד, אלא סיכון לכולי עלמא, לנהגים ולהולכי הרגל מסביב, שהרי אם מצא בית המשפט כי פלוני אסור שיחזיק הגה בידו וינהג ברכב, מעיד הדבר על מסוכנותו על הכביש"

ודוק: לו הייתה התנהלותה של המערערת מביאה לפגיעות בגוף או בנפש בכביש (כשעבירה של גרימת תאונת דרכים - כבר באמתחתה כנ"ל), לא היה ספק בדבר הצורך הדחוף שבהכנסתה אל מאחורי סורג וברית.

עם זאת, וחרף כל האמור, יש ממש בטענות המערערת לפיהן בחינת תוצאת גזר דינו של בימ"ש קמא מעלה כי העונש שהושת בעניינה הינו חמור באופן בלתי מידתי.

כמו כן יש ממש בטענת המערערת לפיה הרף התחתון שנקבע ע"י בימ"ש קמא בעבירות בהן הורשעה, אינו משקף את מדיניות הענישה הנוהגת, הואיל ומתווה מאסר בפועל של 7 חודשים כרף תחתון, ואינו מהווה מתחם הולם בנסיבות אלה.

יש לזכור כי מדיניות הענישה הינה רק פרמטר אחד בבואו של בימ"ש לקבוע את מתחם הענישה בעבירות בהן הורשעה המערערת, כפי שהורה המחוקק **בסעיף 40ג(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977** (להלן: "החוק"), ולצדו - פרמטרים נוספים שעניינם הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, מידת הפגיעה בו, ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור **בסעיף 40ט לחוק**.

כך, מהפסיקה עולה כי קיים טווח רחב של עונשים בגין עבירות אלה, כשאלה - תלויים בנסיבות שעניינן עברו התעבורתי של נאשם, הישנות עבירות אלה, נסיבותיו האישיות, ומשך הפקיעה.

בחינת המדיניות הענישה מעלה כי בפסקי דין רבים הוטלו מאסרים מותנים או מאסרים של חודשים ספורים לריצוי בעבודות שירות בגין עבירות אלה, בדרך כלל מקום בו דובר בעבירה ראשונה, או נוכח עבר תעבורתי שאינו מכביד, ועד לענישה של חודשי מאסר רבים כפי שעולה אף מהפסיקה שהובאה בפני בימ"ש קמא ופורטה בגזר דינו (עמ' 26 לגזר הדין).

עם זאת, לאור הערכים החברתיים החשובים המונחים ביסוד עבירות אלה, ומידת הפגיעה בהן בנסיבות אלה, בצדק לא הסתפק בימ"ש קמא בקביעת הרף התחתון של המתחם במאסר מותנה, אולם מאידך - קבע רף תחתון גבוה מידי למתחם.

באופן זה, המתחם הרלוונטי נע בין מאסר של חודשים ספורים לריצוי בעבודות שירות - עד ל-15 חודשי מאסר בפועל.

אך בכך לא סגי: מתחם הענישה הנ"ל הינו מתחם עקרוני בעבירות דנן - אולם בנסיבות אלה צריך להיות נמוך יותר.

המחוקק התווה במפורש כי בקביעת מתחם העונש ההולם - שומה על בימ"ש כי יתחשב בהתקיימותן של נסיבות הקשורות בביצוע העבירה ככל שסבר שהן משפיעות על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם

כשהנסיבות הרלוונטיות בענייננו הינן- יכולתו של הנאשם להבין את אשר הוא עושה, את הפסול שבמעשהו או את משמעות מעשהו (ס"ק 6), יכולתו של הנאשם להימנע מהמעשה ומידת השליטה שלו על מעשהו (ס"ק 7), והקרבה לסייג לאחריות פלילית (ס"ק 9).

בע"פ 1323/13 רך חסן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, מיום 5.6.13) נקבע-

"מתחם העונש ההולם הוא אמת-מידה נורמטיבית, המשקללת את הערך החברתי שנפגע כתוצאה מן העבירה, מדיניות הענישה הנהוגה ביחס לעבירה זו ונסיבות ביצועה, לרבות מידת אשמו של הנאשם. בשלב זה איננו מתחשבים בנסיבותיו האישיות של הנאשם, היינו נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה (ראו סעיף 40יא), דוגמת נסיבות חייו של הנאשם, הפגיעה שתיגרם לו ולמשפחתו כתוצאה מהעונש, מאמציו לחזור למוטב ועברו הפלילי או היעדרו. אולם אין בכך כדי לגרוע מהצביון האינדיבידואלי שהעניק המחוקק לשלב עיצוב המתחם, אשר בא לידי ביטוי בהוראה להתחשב בסוג העבירה בנסיבות המסוימות שבהן היא בוצעה (למשל: קיומו של תכנון מוקדם, נזק בכוח ובפועל, מידת אכזריות כלפי הקורבן וכו'), ותוך התייחסות למידת האשם של הנאשם המסוים שלפנינו (למשל: הסיבות שהובילוהו לבצע את העבירה, חלקו היחסי בביצועה, יכולתו להימנע מהמעשה, מצוקתו הנפשית עקב התעללות מצד קורבן העבירה וכו')."

(ראו גם: ת"פ (חי') 12175-10-12 מדינת ישראל נגד מוחמד יונס (פורסם בנבו, מיום 31.1.14)).

עיון בתעודות הרפואיות וחוות הדעת הפסיכיאטריות בעניינה של המערערת מעלים כי היא **מאובחנת כבעלת הפרעת אישיות גבולית וסכיזופרניה**, שבעברה אשפוזים חוזרים כולל בצו בימ"ש, כשהאחרון בהם- כחצי שנה עובר לכתב האישום שבסופו השתחררה עם צו לטיפול מרפאתי כפוי.

עוד עולה כי היא מלווה במחשבות שווא ורדיפה, הזיות ושמיעת קולות, ובעלת תובנה חלקית בלבד, ועולה ספק מהותי לגבי האפשרות כי מדובר במצב פסיכוטי פעיל אף בינואר 2016, לאחר שבצו הסתכלות משנת 2014 בעניינה הייתה במצב פסיכוטי בו בוחן המציאות והשיפוט שלה היו פגומים, חלה החמרה פסיכוטית עם הפסקת הטיפול ללא התייעצות עם הרופא, והומלץ דאז על טיפול תרופתי כפוי.

זאת ועוד, מחוות הדעת הפסיכיאטרית בעניינה של ד"ר שי קונס עולה כי במהלך אשפוזה הגם שלא נמצא קשר סיבתי בין הפסיכוזה לבין העבירה- הרי שלא ניתן לשלול כי המרכיבים הפסיכוטיים בהם אובחנה היו קיימים בעבר ויכולים לשוב ולהופיע, ועל כן זקוקה להמשך מעקב פסיכיאטרי וטיפול.

כן נקבע כי במהלך העבירה הייתה המערערת מאורגנת, מכוונת מטרה ועל מנת להימנע מחקירה משטרתית נקטה מניפולציות שונות מול השוטרים ואף בדיקה בחדר מיון- באופן המעיד כי הבדילה בין טוב לרע וידעה לשלוט במעשיה.

לאור המפורט, בנסיבות אלה, נוכח מצבה הנפשי המורכב של המערערת, כאשר קיימת משמעות לשאלת מצבה ויכולתה להבין את מעשיה או להימנע מהם, כמו גם קרבתה לחסות בסייג לאחריות פלילית (שאינו מגיע כדי שלילת האחריות הפלילית), יש לקבוע מתחם שונה ומופחת לפיו הינו נע ממאסר מותנה עד שנת מאסר בפועל.

בשלב זה, בחינת נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירות- בהתאם לסעיף 40יא לחוק הן המתוות את עונשה של מערערת ספציפית זו בתוך המתחם באופן שיקיים את עקרון ההלימה שבחוק.

בנקודה זו יובהר כי צדק בימ"ש קמא בקובעו כי "חלק ממסוכנותה של המערערת נובע ממצבה הנפשי" (עמ' 29 ש' 16-17) הואיל ולא ניתן להתעלם מכך כי בסירובה להכיר בבעיותיה ולקבל טיפול רפואי ההולם את מצבה הנפשי- הרי היא מסכנת בפועל את עצמה כמו גם את הציבור כולו, גם בהנחה כי חלק מסירוב זה נובע מהעדר תובנה או ליקוי נפשי.

בחינת גזר דינו של בימ"ש קמא מעלה כי הגם שבחן את מכלול השיקולים הרלוונטיים בעניינה של המערערת, ואף השית עונשה בסופו של יום ברף התחתון של המתחם אותו קבע, הרי שהתוצאה אליה הגיע בהפעלת המאסר המותנה בעניינה במלואו במצטבר למאסר שהטיל בתיק זה - חורגת באופן ניכר מהמתחם ההולם הנ"ל בנסיבות אלה, כמו גם ממדיניות הענישה הנוהגת, באופן המצדיק התערבות ערכאת הערעור וחפיפת חלק מתקופת המאסר שהושתה עליה.

דברים אלה מקבלים משנה תוקף נוכח קיומה של שאלה בנוגע להתנהלות הרשויות כפי שעלה בטענותיה של אמה של המערערת, לפיהן צו טיפול מרפאתי כפוי שהוצא כנגדה מערערת- לא בוצע, וכי חרף העובדה כי התריעה בפני הפסיכיאטר המחוזי אודות חומרת מצבה של המערערת-לא נעשה דבר.

6. לאור האמור, הגם שאין מנוס משליחת המערערת למאסר מאחורי סורג ובריוח והפעלת המאסר המותנה בעניינה, לאור קיומן של נסיבות רבות שיש בהן כדי להחמיר עמה, ובכלל זה עברה התעבורתי המכביד, חומרת העבירות כנ"ל, וסירובה להכיר במצבה ולקבל טיפול הולם- הרי שיש להקל עמה במובן זה שהפעלת המאסר המותנה בעניינה תעשה בחלקה באופן חופף.

לפיכך - בגין העבירות בה הורשעה - הנני גוזרת על המערערת 10 חודשי מאסר בפועל.

המאסר על תנאי המותנה התלוי ועומד נגדה - יופעל וירוצה 8 חודשים במצטבר למאסר שהוטל, וחודשיים בחופף לו.

סה"כ תרצה המערערת 18 חודשי מאסר בפועל.

יתר רכבי גזר הדין הינם מאוזנים וסבירים בנסיבות אלה, ובעיקר-נוכח העובדה כי בימ"ש נמנע מחילוט הרכב מקום בו הצהירה אימה של המערערת כי יימכר, וכן נמנע מהטלת קנס בעניינה, לצד פסילה ארוכה בפועל בעניינה של המערערת והטלת מאסר מותנה משמעותי.

ניתן והודע היום י"ח כסלו תשע"ז, 18/12/2016 במעמד הנוכחים.

נאוה בכור , שופטת